

เทศน์เช้า วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ โยมอุตส่าห์มาไกลมากนะ อุตส่าห์ขวนขวายมา เวลาให้ธรรม เป็นทานๆ โยมเสียสละ เสียสละสิ่งที่เป็นวัตถุ สิ่งนี้เพื่อดำรงชีวิต เวลาเราบอกว่าทำบุญได้บุญ ไหม ทำบุญได้บุญไหม ถ้าเราคิดโดยข้อเท็จจริงนี่คือให้ชีวิตนะ เวลาที่พระออกบิณฑบาต ภิกขาจาร สิ่งที่ได้มาคือปัจจัย ๔ เครื่องดำรงชีวิต ถ้าไม่มีอาหาร ชีวิตนี้มันก็ดับไป เราให้ชีวิตๆ มันจะไม่ได้บุญตรงไหน มันได้บุญอยู่แล้วเพราะเราให้ชีวิต ให้ชีวิตนี้มา ชีวิตนี้มาเพื่อสิ่งใดละ ให้ชีวิตนี้มาสืบต่อๆ

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ท่านบิณฑบาตของใครมาท่านจะระลึกถึงคุณของเขา คุณของเขา เขาให้ข้าวให้น้ำ เขาให้ข้าวให้น้ำมาเพื่อดำรงชีวิต สิ่งนี้มันมีค่าอยู่แล้วแหละ แต่เวลาคนมีสติปัญญาใช้ไหม เวลาลูกหลานเรา เด็กเล็กมันทำอะไรไม่ได้หรอก เราเลี้ยงดูมันมา พอมันโต ขึ้นมามันเป็นรัฐบุรุษเลยละ มันเป็นรัฐบุรุษเพราะอะไรละ เพราะมันมีการศึกษา เราได้อบรม เลี้ยงดูมันมา พอโตขึ้นมันมีปัญญา มันทำเพื่อผลประโยชน์ของชาติ ทำเพื่อประโยชน์ของตัวเอง

นี่ก็เหมือนกัน เราให้ชีวิตๆ พระที่บิณฑบาตมาแล้ว ฉันทแล้วเขาได้ประพฤติปฏิบัติของเขา ไหม เขาทำเพื่อประโยชน์ของเขาไหม ถ้าเขาทำเพื่อประโยชน์ของเขา หนึ่ง เขาได้ประโยชน์ของเขาเนาะ เพราะอะไร เพราะว่าสิ่งที่มันเกิดขึ้น สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี เวลาจิตสงบอันนั้น มันมีความสุขอันนั้น มันได้บุญกุศลจากผู้ประพฤติปฏิบัติ แล้วถ้าเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญาเกิดวิปัสสนาญาณขึ้นมา ชำระล้างกิเลสขึ้นมา เขาได้ประโยชน์ของเขาก่อน พอได้ประโยชน์ของเขาแล้ว ประโยชน์ตนได้สร้างแล้วมันจะเป็นประโยชน์กับผู้อื่นไง

ถ้าประโยชน์ตนยังไม่มี เราจะเอาอะไรไปบอกเขา เราจะเอาอะไรเป็นเครื่องยืนยันว่าสิ่ง นั้นเป็นความจริงหรือไม่เป็นความจริงไง มันต้องมีประโยชน์ตนก่อน ได้ประโยชน์ตนแล้วมัน ถึงได้ประโยชน์ท่าน ไม่เบียดเบียนตนแล้วก็ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนตน สร้างแต่คุณ

งามความดี คุณงามความดีนั้นเพื่อประโยชน์กับคนอื่นต่อๆ เนื่องกันไป นี่พูดถึงการประพฤติปฏิบัติ ฟังธรรมๆ เพื่อเหตุนี้ เวลาฟังธรรมขึ้นมาเดือนเรา

มันมองกันมันคุ้นชิน เวลาคุ้นชินมันก็เรื่องปกติ เรื่องธรรมดา บอกว่าเวลาทำบุญแล้วได้บุญใหม่

เราให้ชีวิตคนมันได้บุญใหม่ล่ะ ชีวิตดำรงอยู่ได้ด้วยปัจจัยเครื่องอาศัยจากเรา ถ้าเครื่องอาศัยจากเรา เราทำบุญของเรา

ทีนี้ภิกษุ ภิกษุเวลาออกบิณฑบาตเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง แต่ถ้ามันเป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เป็นสิ่งที่เขาเอารัดเอาเปรียบ เขาทำด้วยกิเลสของเขา ด้วยความมานะอยากใหญ่ของเขา ภิกษุให้คำว่าบาตรเขา คำว่าบาตร ไม่ต้องบิณฑบาตจากเขา บิณฑบาตจากคนอื่นก็ได้ เห็นไหม เขาเปิดทางไว้ให้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ใช่ว่าเถรตรงข้างใดข้างหนึ่ง ว่าเขาให้ชีวิตๆ เขามีประโยชน์กับเรา เราก็ออมจำนกับเขา เขาชักโยอย่างไรเราก็ต้องตามเขา มันก็ไม่ใช่ มันไม่ใช่หรือ ถ้าเขาทิวฐิมานะ เขามีความเห็นผิด ถ้าเขาจะต้องการชักนำไปให้ธรรมะบิดเบือนไป คำว่าบาตรๆ คำว่าบาตรชะ จนกว่าเขาจะมีทิวฐิที่ถูกต้อง ทิวฐิที่ดั่งาม เราถึงหงายบาตรเขาได้ นี่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้เป็นอิสระ ให้มีสิทธิทุกๆ คน ทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์กับตน เพื่อประโยชน์กับตน ประโยชน์กับตนก่อน ถ้าประโยชน์กับตนได้แล้วจะได้ประโยชน์กับผู้อื่น

ประโยชน์กับตนยังไม่ได้ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัย เป็นศาสดาของเรา เราศึกษามา ศึกษาขนาดไหนเราก็ว่าเราเข้าใจๆ เข้าใจ กิเลสมันก็เข้าใจด้วย แต่ถ้ามันเป็นความจริงๆ ความจริงมันต้องดับกิเลส ความจริงนั้นต้องชำระล้างกิเลส นี่ถ้าความจริง แล้วกิเลสมันคืออะไรล่ะ? กิเลสมันคือความเห็นแก่ตัว กิเลสคือมันมานะอยากใหญ่

ดูทางโลกเขา เวลาทางโลกเขาใครมีบัตรเครดิตเยอะๆ เขาว่าเป็นคนมีเครดิตนะ นี่มีเครดิตดีมาก มีบัตรคนละ ๒๐ ใบ ๓๐ ใบ พอสิ้นเดือนมันจ่ายหน้าผากเลยล่ะ เวลาเขามีเครดิตของเขา เขามีเครดิตของเขามันเป็นเรื่องความเชื่อทางโลกไง แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้แล้ว ทุกข์เพราะความมีหนี้ ถ้ามีหนี้มีสินมันเป็นความทุกข์ทั้งนั้นแหละ แต่ทางโลกเขาบอกเป็นเครดิตของเขา ถ้าเครดิตของเขานะ มันเป็นเรื่องของโลก เรื่องของโลก การลงทุนของเขา เขาก็ต้องมีค่าใช้จ่ายของเขา อันนั้นเป็นเรื่องของโลกไง

แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติ เวลากิเลสมันครอบงำหัวใจว่ามันมีเกร็ดคิด มันมีชื่อเสียง มันมีอำนาจวาสนาบารมี แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดในป่า ตรัสรู้ในป่า เทศนาในป่า เวลาท่านนิพพานขึ้นไปนะท่านอยู่โคนต้นรัง ๒ ต้นนั้น เวลาอยู่ในป่า ในป่านั้นเป็นสัจจะ เป็นความจริง มันเป็นธรรมชาติ มันเป็นสัจจะ มันไม่มีสิ่งใดที่คัดแปลง

สิ่งใดที่มนุษย์สร้างขึ้น มนุษย์สร้างขึ้น มนุษย์ทำไป แล้วเราบวชเป็นพระ เราบวชพระเรามีศาสดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นตัวอย่าง เราจะประพฤติปฏิบัติเราทำตามนั้น สิ่งที่เราต้องพึงพาอาศัย เราเป็นสัตว์มนุษย์สัตว์สังคมต้องอยู่กับสังคม สังคมมันก็มีประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรมเราพยายามจะควบคุมดูใจของเราไหม เราจะรักษาใจของเราไหม

ถ้ารักษาใจของเรา คุณติ ครูบาอาจารย์ของเราแนะนำท่านออกพรรษาแล้วให้ออกธุดงค์ให้วิเวก ให้ออกธุดงค์ให้ไปฝึกฝนให้ฝึกหัดขึ้นมา ให้หัวใจมันเข้มแข็ง ให้หัวใจมันมีคุณธรรม ให้หัวใจมันมีสัจจะขึ้นมา เวลาอยู่ในสังคม อยู่ในหมู่คณะ สิ่งใดมันก็คิดว่าฉันทำได้ๆ ไปหมดแหละ เวลาไปอยู่ในป่าในเขานะ เวลากลางคืนค่ำมืดขึ้นมามันก็ว่าแห้วแล้ว เวลาไปเจออุปสรรคเข้าไปมันท้อแท้แล้ว นี่ใจมันก็วัดอำนาจวาสนาบารมีของเราไง วาสนาเรามีแคไหน เราทำมาแคไหนมันก็ได้แค่นั้นไง

ถ้าวาสนาเรามีแค่นี้ คุณติ แม้แต่วาสนาขึ้นทุกข้อย่างนี้ แล้วเวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจะเป็นความจริงหรือไม่ ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาจะ ถ้าอำนาจวาสนามา เวลาจิตใจมันลง จิตใจมันเป็นสัมมาสมาธิ จิตใจมันสงบระงับนะ มันสุขยอๆ สุขยอเพราะว่ามันสงบ มันวิเวกใจ เพราะเรามาหาที่สงบวิเวกใจ เรามาหาที่สงบสงัดเพื่อจะรักษาหัวใจของเราไง ถ้าเราได้หัวใจของเรามาได้หัวใจของเรามาเพราะเหตุใดละ เราได้หัวใจเรามาเพราะป่าเพราะเขา เพราะความสงบวิเวกใจมันเห็นคุณทันทีเลยนะ

พอจิตสงบมันเห็นคุณเพราะอะไร เพราะว่าคนเรานั้นเท่านี้ ถ้าหายใจเข้าและหายใจออก เข้าขึ้นมาบิดบอบตบตีขำตบตบตาเขาก็ได้บุญกุศลของเขาแล้ว เราก็แค่เลี้ยงชีพของเรา เรามีอาชีพของเราแล้วมันมีความสุข มันไม่เป็นภาระรุงรัง มันไม่ต้องรับผิดชอบ ไม่ต้องสิ่งใดเลย ไม่ต้องไปแบกโลกใจ ถ้ากิเลสมันพอกพูนหัวใจมันก็เศร้า มันก็เหงา มันก็ว่าแห้ว มันก็มีความวิตกวิจารณ์ไป แต่จิตมันสงบเข้ามา

สัจจะ คฤติ เวลาคนมันพิจารณา นักปฏิบัติเราจิตสงบแล้ววิปัสสนา เวทนาสักแต่ว่าเวทนา จิตสักแต่ว่าจิต กายสักแต่ว่ากาย มันต่างอันต่างจริงแล้วมันอยู่ด้วยกัน เราไปอยู่ในป่าในเขามัน เป็นสัจจะ มันเป็นความจริงอยู่แล้ว มันต่างอันต่างจริง แต่เราเอาตัวตนของเราเข้าไปในป่า ไม่มี อานาจาสนา ไม่มีโครมค้ำจุน ไม่มีโครมคูดแล โอโฮ เวลาชุดงค์ไปจะยกเมืองเข้าไปในป่าเลย หรือ เวลาชุดงค์ไปต้องเตรียมสัมภาระไปขนาดนั้นเขี้ยวหรือ ไอนั้นเขาไปปิกนิก เขาไปทัศนศึกษา เขาไม่ได้ไปกำจัดกิเลส เขาไม่ได้ไปควบคุมกิเลส เขาไปทัศนศึกษา เขาไปเพื่อเกียรติศัพท์ เกียรติคุณของเขา

พูดถึงว่าเวลากิเลสมันเป็นอย่างนั้นนะ เวลากิเลสมันเป็นอย่างนั้น เวลาพระไม่มีหลักมี เกณฑ์ก็ไปมองเขาแล้วก็เศร้าใจ แล้วก็คิดว่าเราไม่มีอานาจาสนา แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ท่านเศร้าใจ ธรรมสังเวช ท่านสังเวชว่าทำกันอย่างนี้ แล้วสังฆธรรม คุณธรรมมันจะมีอยู่จริงหรือ ถ้านักปฏิบัติเรายังอ่อนแอ นักปฏิบัติของเรายังหวังพึ่งแต่คนอื่น นักปฏิบัติเราไม่มีสติ ไม่มี ปัญญาค้นคว้าความจริงขึ้นมา แล้วมันจะไปไหนล่ะ จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่งนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเสวยวิมุตติสุขนะ แล้วเวลาเทศน์สั่ง สอนนะมันลึกซึ้งมันจะสั่งสอนใครได้ มันจะสั่งสอนใครได้ แต่ด้วยสัจจะ ด้วยความจริงองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็รื้อค้นขึ้นมา ปัญจวัคคีย์ก็อุปัฏฐากมา ๖ ปีก็เพื่อรอสิ่งนี้ องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข แล้วเวลาจะเทศนาว่าการจะสั่งสอน เทศนาว่า การปัญจวัคคีย์ครั้งแรก เวลาถ้าจิตมันมีความจริงขึ้นมา สิ่งที่จะเทศนาว่าการ จะสั่งสอนเขา จาก ใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง

ถ้ามันไม่มีสัจจะความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัญจวัคคีย์ก็ อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ๖ ปี ร่ำร้องๆ นะ ก็ปฏิบัติอยู่ อยากจะออกๆ มันไม่มีคนชี้แนะ ไม่มีคนบอก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ขวนขวายๆ ขวนขวายอยู่มันก็ยังไม่มีความจริงขึ้นมา เวลามันมีความจริงขึ้นมา มันมีความจริงขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง เทศนาว่าการมันเป็นความจริงอันนั้น ถ้าเป็น ความจริงอันนั้น เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ

ลองคิดดูสิ สิ่งที่เป็นความมหัศจรรย์ของโลก แล้วโลกเขายังไม่เป็นพยานที่ยืนยัน แล้วเราพูดสิ่งใดไปใครจะเชื่อถือ แต่เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมมันเป็นพยานต่อกันอย่างน้อยก็สงฆ์องค์แรกของโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะคุยกันเรื่องธรรมะเข้าใจแล้วละ แต่เดิมขึ้นมาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันเป็นปัจเจกตั้ง สันติภูมิจากกลางหัวอก

เวลาเทศน์ธรรมจักๆ ไป พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม เทวดา อินทร์ พรหม ได้ฟัง เทวดา อินทร์ พรหมได้ฟังเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ว่าการ ส่งข่าวเป็นชั้นๆ ขึ้นไป บัดนี้จักรได้หมุนแล้ว ธรรมจักรได้เคลื่อนแล้ว สัจธรรมความจริงได้ประกาศแล้ว มันจะหมุนคืนอีกไม่ได้ มันจะเป็นความจริงจะถอยคืนไม่ได้ สัจจะมันเป็นไปแล้ว มันหมุนไปแล้ว มันหมุนไปแล้วเพราะอะไร มันหมุนไปแล้วมันเป็นกิริยา มันเป็นครั้งที่ ๒

ความจริงมันเกิดจากใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบรรลุตธรรม อันนั้นเป็นความจริงแท้ แต่แสดงออกมา แสดงออกมาเป็นธรรมและวินัย แสดงออกมาก็เป็นสัญญา เป็นความจำ แต่พระอัญญาโกณฑัญญะ ปัญจวัคคีย์เขาได้ประพฤติปฏิบัติมา ๖ ปี เขาทำความสงบใจของเขา เขาพยายามจะหาทางออก เขาพยายามจะชวนชวายของเขา แต่ยังไม่มีการบอกเขาได้ เขาพร้อมของเขา จิตเขาพร้อมมีคนบอกใช้ใหม่ มีคนบอกแล้วปัญญาเขาเกิดตาม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักๆ พระอัญญาโกณฑัญญะใช้สติ ใช้ปัญญาใคร่ครวญตาม พอใคร่ครวญตามธรรมจักรมันต้องเกิด มันต้องมีสัจจะ ต้องมีความจริงในใจนั้น มันถึงสามารถชำระล้างกิเลสในใจดวงนั้น ฟังเฉยๆ มันอยู่ข้างนอก มันไม่มีความจริงเกิดขึ้นจากภายใน พอมีความจริงเกิดขึ้นจากภายใน จากการฟังนะเพราะเป็นสาวก สาวกจะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เป็นผู้รู้หรือค้นขึ้นมาเอง จะต้องชวนชวายกระทำขึ้นมาด้วยตัวเองโดยชอบ แล้วแสดงธรรมจักๆ ขึ้นไป พระอัญญาโกณฑัญญะ ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ เป็นสาวก สาวกจะ ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง ได้ยินได้ฟังแล้ว ได้ยินได้ฟังแล้วไตร่ตรอง ได้ยินได้ฟังแล้วมาคำนวณ ได้ยินได้ฟังแล้วจิตใจมันหมุนตาม ฟังแล้วปัญญามันเคลื่อน ปัญญามันทำตาม มันถึงชำระล้างกิเลสได้ไง

พระมหานาม พระอัสสชิก็ฟังอยู่ด้วยกัน ฟังอยู่ด้วยกัน พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม แต่อีก ๔ องค์นั้นยังไม่ได้ ฟังเหมือนกันแต่ปัญญามันไม่เกิด ฟังเหมือนกันแต่ปัญญา

มันไม่เคลื่อนไหว ฟังเหมือนกันแต่ไม่มีธรรมจักร ฟังเหมือนกัน ฟังเหมือนกัน ฟังในที่เดียวกัน พระอัญญาโกณฑัญญะองค์เดียวเท่านั้น อีก ๔ องค์นั้นยังไม่บรรลุนิพพาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการซ้าๆ จนเป็นพระโสดาบันทั้งหมด ถึงเทศน์อนัตตลักขณสูตรเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาทั้งหมดเลย

สังขธรรมเป็นสังขธรรม เวลาเครดิตทางโลก ถ้ามีเครดิตขึ้นมา นั่นคือการสร้างหนี้ เวลากิเลสมันหลอกลวง มันไม่มีใครอุปฐาก อุปถัมภ์ มันไม่มีใครคอยมาจุนเจือ ไม่มีใคร มันคิดไปเรื่อย ความเป็นหนี้ไง สิ่งที่มีเครดิตขึ้นมา สร้างขึ้นมา ก็สร้างหนี้ เวลากิเลสมันสร้างขึ้นมา สร้างหัวใจขึ้นมา มันก็สร้างแต่ความว้าเหว สร้างแต่ความทุกข์ร้อนเท่านั้นแหละ แต่ถ้ามีสังขธรรมขึ้นมาในหัวใจ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

เราฝึกมัน เราฝึกมันเราพุทธโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราฝึกจนกว่าจิตมันสงบได้ พอจิตมันสงบได้มันเห็นต่างทันที เห็นต่างเพราะอะไร เห็นต่างเพราะมันต้องการความจริง ใจต้องการความสงบ ต้องการความระงับ ต้องการสังขธรรมใจ ไม่ต้องการการยอมรับใจ การยอมรับเป็นโลกธรรม ๘ เป็นเรื่องความคิดของโลก แต่ในสังขจะ ในความจริง ในสังขจะความจริง ทุกคนต้องการคุณงามความดี ทุกคนต้องปรารถนาดี ทุกคนอยากได้ผู้ที่มีสังขธรรมเป็นคนชี้นำ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมๆ พวกลัทธิต่างๆ เขาจ้างคนมาโจมตี เขาจ้างคนมาด่า เขาไม่ต้องการ

นี่ก็เหมือนกัน เราว่าเราทำคุณงามความดีๆ คุณงามความดีถ้าจิตใจที่เข้ากัน โดยธาตุ ถ้าเขาเห็นว่าดีว่างามเขาก็ยกย่องสรรเสริญ เขาก็เชื่อฟังของเขา ถ้าเข้ากันโดยธาตุ ธาตุมันเข้ากันไม่ได้ เขาก็ไม่เห็นด้วย ถ้าเขาไม่เห็นด้วยแล้วความจริงเราเปลี่ยนแปลงไปไหม ความจริงเราย่อยสลายไปไหม ความจริงเราไม่คงที่ไหม

ความจริงก็คือความจริง แล้วความจริงในใจของเรา ความจริงในใจของเรา เราทำของเรา ด้วยสังขจะความจริงของเรา เรามีสัมมาทิฐิ มีความเห็นดีงาม เราก็อยู่ของเรา ถ้ามีใครเห็นดีเห็นงามด้วยเขาปฏิบัติตามนั้น เขาขอฟังธรรมอันนั้นก็เป็ผลประโยชน์ของเขา แต่ถ้าคนที่เขาจะคัดค้าน คนที่เขาไม่เห็นด้วยมันด้วยกิเลส ด้วยทิฐิมานะของเขา ใอันนั้นก็เวรกรรมของเขา มันเรื่องของเขาไม่ใช่เรื่องของเรา แต่เรื่องของเรา เราทำคุณงามความดีของเรา เราทำบุญกุศลได้บุญกุศล

ไหม กุศลมันก็เป็นกุศล กุศล ทาน ศีล ภาวนา ระดับของท่านเราก็ชวนขวยของเรา ระดับของศีล เวลาจิตมันแลบมันก็พยายามดูแลของมัน ความปกติของใจ

ศีลคือความปกติของใจ แล้วถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา คนๆ นั้นเป็นคนมหัศจรรย์ เวลาเกิดปัญญาขึ้นมา หลวงตา อาจารย์สิงห์ทอง ครูบาอาจารย์ท่านอยู่ในป่าในเขา เวลาปัญญามันเกิดนะ เติงกรรมทั้งวันทั้งคืน นั่งสมาธิหักโหมเต็มที่ เวลาปัญญามันเกิด เวลาภาวนามยปัญญา มันก็เหมือนกับระหว่างที่โลกนี้เศรษฐกิจมันเฟื่องฟู เศรษฐกิจเฟื่องฟูมีแต่คนได้ผลประโยชน์ มีแต่คนตัดดวงผลประโยชน์ มีแต่คุณงามความดีทั้งนั้นแหละ เวลากิเลสมันเฟื่องฟู เวลาเศรษฐกิจเขาถดถอย โลกนี้ทั้งโลกมีแต่ความทุกข์ไปทั้งนั้นแหละ มีแต่ความทุกข์ มีแต่หน้าเศร้า มีแต่ความตรอมตรมในใจ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาครูบาอาจารย์ของเราเวลาท่านประพฤติปฏิบัติด้วยความจริงขึ้นมา มันหักโหม มันทำขึ้นมาเพราะอะไร เพราะว่าเศรษฐกิจมันเฟื่องฟู สังกรรมในหัวใจมันกังวล มันมีศีล มีสมาธิ มีปัญญา ปัญญามรรคญาณมันก้าวเดิน มันหมุนไป จักรมันหมุนขึ้นไป เศรษฐกิจมันเฟื่องฟู เพราะการเฟื่องฟูอันนั้นมันถึงเติงกรรมได้ทั้งวันทั้งคืน นั่งสมาธิ เติงกรรมทั้งวันทั้งคืน ต่อเนื่องเป็นเดือนเป็นปี ต่อเนื่องจนมันจะถึงที่สุดแห่งทุกข์ใจ แต่ของเรามันคราวกิเลสมันถดถอย เติงกรรมก็ก้มๆ เงยๆ เติงกรรมก็มีความทุกข์ความยาก มันทำอะไรก็ไม่ประสบความสำเร็จ เราตั้งใจแล้วทำความจริงของเรา

ความจริงของเรา โลกก็คิดอย่างหนึ่งนะ เวลาเครดิเตยอะ บัตรีเครดิเตยอะหนึ่ยอะ แล้วเขาบอกคนมีเครดิเตยใจ แล้วมาประพฤติปฏิบัติก็อยากให้มีคนเชื่อถือศรัทธา เรื่องโลกๆ ทั้งนั้นแหละ แต่ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทุกข์เพราะความเป็นหนึ่ เราปลดทุกข์ได้ ปลดความเป็นหนึ่เวรหนึ่กรรม เราปลดเปลื้องทั้งหมด เราปลดความเป็นหนึ่ เราไม่มีทุกข์จากความเป็นหนึ่ ไม่มีทุกข์จากความเป็นหนึ่เรากระทำของเราด้วยมรรค ด้วยผลของเรา เราประพฤติปฏิบัติตามความจริงของเรา จากการให้ทาน จากการทำบุญกุศล แล้วเราทำบุญกุศลแล้วบุญก็คือบุญ แต่ทำไมมันทุกข์มันยาก ทำไมมันติดขัดอะไรไปหมด

อันนั้นเป็นเรื่องโลก ถ้าเราจะเอาความหลุดพ้น เราจะเอาความหลุดพ้นในใจของเรา เรากลับมาทำความสงบของใจ ทำสมาธิ ฝึกหัดใช้ปัญญา ใ้เรื่องที่เกิดขึ้นๆ ในชีวิตประจำวันมัน

เป็นของเล็กน้อยทันที แต่เพราะว่าจิตใจเราอ่อนด้อย เราขาดสติ ขาดปัญญา อุปสรรคมันก็ทับถมหัวใจ เหยียบย่ำให้เจ็บช้ำน้ำใจอยู่อย่างนั้นแหละ

ถ้ามีสติปัญญานะ ของที่เกิดขึ้นมันก็เกิดขึ้นอย่างนี้ ทุกๆ คนก็เป็นอย่างนี้ แต่ทำไมเราแก้ไขได้ ทำไมหัวใจเรารับภาระสิ่งนี้ได้ หัวใจเราปล่อยวางสิ่งนี้ได้ ถ้าหัวใจเราปล่อยสิ่งนี้ได้เราก็ต้องดำรงชีวิตไปอย่างนี้ แต่มันไม่มีทุกข์บีบคั้นหัวใจใจ มันไม่มีทุกข์บีบคั้นหัวใจให้มันทุกข์เกินไปไง เราอยู่กับโลกนี้ด้วยความพอสมควรไง แต่จิตมันพ้นทุกข์ เราอยู่กับโลกโดยไม่ติดโลกเลยละ เอวัง